

ÜKS VANEM MIEES

OLGA LUPANOVA JA PROF. MERIKE SISASK

17.05.2024

TALLINNA ÜLIKOO
Ühiskonnateaduste
instituut

KVALITATIIVNE UURING

- 21 intervjuud meestega
  - keskmine vanus 65,4 aastat
  - Rae, Lääne-Harju, Kuusalu, Keila, Jõelähtme
- temaatiline sisuanalüüs

UURINGUS OSALEJAD

Perekonnaseis

abielu/vabaabielu – 14

vallaline/lahutatud/lesk – 7

Leibkond

üks inimene – 5

kaks inimest – 13

vähemalt kolm inimest – 3

Haridus

põhi – 1

kutse/keskeri – 7

kesk – 5

kõrg – 8

UURINGUS OSALEJAD

Tööhõivestaatus

töötab (sh ettevõtja) – 11

töötu – 2

ei tööta – 8

Pensionistaatus

vanaduspension – 11

muu pension – 3

ei ole pensionil – 7

ÜKSILDUS JA EESTI MEES

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste
instituut

Üksildus on...

ÜKSILDUS

- *„Noh, kui päevad läbi vahid lakke ja kedagi ei ole...“*
- *„Kui ei ole kellegagi suhelda või ei ole, ei ole tegevust, mis noh, mis aega täidaks, tähendab.“*

ÜKSILDUSTUNNE TEKIB

- „Tahaks nagu *välisilmaga rohkem suhelda*, ja sellest ma tunnen küll puudust.”
- „...enam *keegi* mind tööle ei võta, *mind ei ole vaja* siin ega seal ja ma jään oma pangavõlgadega üksi, eks ole.“
- „See on igas *inimeses endas kinni*.“

SOTSIAALNE OSALEMINE JA ÜKSILDUS

- „Üksildustunne. No enamasti tekib siis, kui jah mingid üritused, asjad on ja *sul ei olegi nagu kellega sellele üritusele minna. Et kui sa nagu tahaksid minna, aga tegelikult taandubki sellele, et sul nagu ei olegi kellegagi nagu minna nagu.*“
(Osaleja 10)

EESTI MEES ON PASSIIVNE EGA VAJA ABI

- „Minu arvates // vanemad *mehed oskavad kõike teha. Mis abi nad ikka vajavad?*“
- „No siin ikka *inimene peaks ise otsima seda abi, mis talle sobib.* // ...inimene peab ise leidma, et mis talle meeldib. Et siis sellega tegelema.“

LEEVENDUS ÜKSILDUSELE - SUHTLUS

- „Ainult *kui mõni sõber tuleb siia*. Saab natuke juttu ajada ja jälle olen üksi... ((ohkab))“
- „Ikka otsi oma *vanad sõbrad ülesse, helista suhtle...käi väljas...kasvõi kohvikutes, vahet ei ole.*“

LEEVENDUS ÜKSILDUSELE – TEGEVUSED

- „...tahad suhelda inimestega ja eks ta tekitab jah sellise /2/ vähe üksildase tunde tegelikult. // Päevad otsa kodus oled /3/ ja nii on ((ohkab)), püüad *mingi käelise tegevusega* neid noh kuidagigi *neid mõtteid peletada* aga // toimetad midagi.“

ON KEERULINE ABI PAKKUDA

- „Ausalt öeldes ma *pole sellele mõelnud*, aga, aga noh, siin on ikka sõpruskonnal ja naabritel on ikka noh, tegelikult võimalus palju ära teha,
- „Et see selle *probleemiga tuleks tegeleda enne*, kui see kätte jõuab. Et kui see juba kätte on jõudnud siis tegelikult ma ei teagi. Et miski nagu saaks seda aidata.“
- „*Abi nagu pakkuda eriti ei olegi.*“

MEESTE TEGELIK SOTSIAALNE AKTIIVSUS

„LIIGAGI AKTIIVSELT“

- *„Võib-olla selles ongi viga, et **liiga palju tegelen.** Et peab mingi kord ka, et oskama ka „ei“ öelda.“*
- *„Ma olen seal küll kogukonna üritustel nii palju osalenud ja neid teinud ja korraldanud ja jahmerdanud, et ma, ma **olen nendest tüdinud**, ma **ei tahagi seal üldse käia ega olla.**“*

OPTIMAALNE TASE

- „*Ohh, /7/ juurde, juurde ei tahaks küll midagi. Ei tule ette, et midagi juurde, juurde võtta. /4/ Et on piisav koormus ja vaba aega ka piisavalt.*“
- „*Ei tohiks* sind sellepärast ju *hukka mõista* kui sa kodus oled nii et /4/ see on minu arvamus.“

SOOVITUST VÄHEM

- „*Sooviksin igal pool käia, aga kuskil ju enam ei saa. /3/ Teatrites, näitustel, igal pool tahaks käia.*“
- „*Väga palju elus kultuuri nautinud ja selle üleminekuga pensionile **praktiliselt kõik lõppes**, see oli minu jaoks krahh ja katastroof.*“

KAS OSALEDA VÕI MITTE?

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste
instituut

INFO EDASTAMINE VS KUTSUMINE

- „*Et kui mul oleks nagu **huvi** ja soovi ja tahtmist, siis ma arvan, et **ma kindlasti leiaks midagi**“*
- „*Kuidagi nii **juhuslikult sain teada**, et see on see, et see üritus on seal.*“
- „*Mõnikord sa ühesõnaga **kuskilt ei saa**, kustkohast.*“

EFEKTIIVSEM STRATEEGIA

- *„Ja siis no ja siis lihtsalt vahest mõnele üritusele olen saanud **personaalse kutse**. Et siis sellel on olnud mingisugune oma põhjus. Ja siis, kas siis, kui vähegi võimalik, siis ma ikkagi olen osalenud.“*

PAKUB HUVI JA ON VÄÄRTUSHINNANGUTEGA KOOSKÕLAS

- *„Mingite grupeeringute töös ma ikka löön kaasa, tähendab, või käin aeg ajalt võtan osa millestki, tähendab, aga **elukohajärgselt praktiliselt ei.**“*
- *„No et **saaks mõnd kogemust** või midagi veel enne surma.“*

HEA SELTSKOND

- *„Noh, et seltskond peab lõbus olema, et keegi seal ei toriseks, ikka paar tuttavat ka, et siis **saaks sulanduda nagu sipsti sisse** ...siis saab nalja ja lõbu ((naer))“*

TERVISE, VABA AJA JA RAHA OLEMASOLU

- *„Tänapäeval on noh väga palju inimesed käivad reisimas ja siis kas kellegil on mingid tähtpäevad ja siis lihtsalt ongi, et **ei suudeta nagu kahes kohas olla /2/ üheaegselt**“*

OLED OODATUD JA SINU PANUS ON VAJALIK

- *„Et ma olen selle vabatahtliku tööga rahul, et see, mis tehtud, saab, et kõik nagu läheks korda ja tulemus oleks hea.“*

MÄRKAMATU KOGUKONNA RESSURSS

- „...*ma iga igakell lööks kaasa selles kui // noh kuskil midagi abi vajataks või /2/ noh inimene hädas või pere hädas või midagi // noh, võimaluste piires aitaks alati*“
- „*Noh mina ei oska kellegi poole pöörduda ega pakkuda ennast, noh võib olla natuke imelik et lähen pakkuma, vaadatakse imelikult.*“

KORRALDAMINE

- „...sellepärast tavaliselt ju *üritusi korraldavadki mitu inimest*, et üksteist nii öelda toetada ja üks on ühes tugev ja teine teises“

KOGUKONNA,
KOHALIKU
OMAVALITSUSE JA
RIIGI ROLL

SOTSIAALSET OSALEMIST TOETAV KOGUKOND

- „noh, ikkagi /2/ nagu naabritunne, et /2/
praktiliselt nagu terve *meie küla on hästi
ühthoidev*“

SOTSIAALSET OSALEMIST MITTETOETAV KOGUKOND

- „Siin *ei ole eriti mingit kogukonda*. Siin on nii, kõik on siia uued tulnd. /.../. Ega tunnegi kedagi enam.“
- „ega *kus sa seal ikka külas kokku saad* no kui sul *ei ole katusealust*“
- „Aga siis ongi see, et kui sul [autoga] *liikumist ei ole*, siis sa istudki, siis sa istudki kodus.“

OOTUSED KOHALIKULE OMAVALITSUSELE JA RIIGILE

- „((väga kiire vastus)) *Ei peaks toetama* // inimene peab ise tahtma, mitte ootama toetust kusagilt“
- „Aga mingisugune vorm peaks olema, selline koos *kooskäimise võimalus* noh, siis on juba oma asi, kas lähed või ei lähe.“

OOTUSED KOHALIKULE OMAVALITSUSELE JA RIIGILE

- „Kui ma olen juba pensionär, et mis tegevused need on **riigil**, mis tal vajaksid, tegemist, **kuhu** ta **saab kaasata vabatahtlikena** näiteks noh, neid **eakaid?** “
- “...kui sul on **pension kõrgem**, /.../noh, see võiks natukenegi soodustada seda, et ta oleks suuteline rohkem ringi liikuma, tegelikult sealt hakkab asi **peale,**”

Üksildased mehed vajavad
aktiivset ja järjepidevat
kaasamist kogukonna ellu

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste
instituut

ÜKSILDUSE RISKIS

- Elab üksinda
- On hiljuti elukaaslase kaotanud
- Puudub regulaarne kontakt laste, sugulaste ja sõpradega
- Liikumine ja tegutsemine kodus ja väljaspool kodu on takistatud või raskendatud

55-75-aastased mehed on heterogeenne grupp, on oluline mitte taastoota meeste üksildust võimendavat „passiivse mehe“ stereotüüpi

Suuremateks takistusteks
on info, tervise, vaba aja,
raha, mõttekaaslaste ning
sobivate
osalemisvõimaluste
puudumine

SOOVITUSED

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste
instituut

KOHALIKU OMAVALITSUSE TASANDIL

- kõrvaldada osalemist takistavaid tegureid
- toetada ürituste, klubide ja seltside korraldamist
- kokkuhoidev kogukond ja traditsioonid
- tagada info kättesaadavust
- luua ühise inforuumi planeeritud ürituste kohta

KOHALIKU OMAVALITSUSE TASANDIL

- rahvamaja või kogukonnakeskus
- regulaarsed ideetalgud ning meeste initsiatiivi toetamine
- kaardistata probleemid ja ressursid
- ühistranspordi korraldamisel arvestada vanemate inimeste sotsiaalse osalemise vajadustega
- tuua esile aktiivse vanema mehe kuvandit

MAAKONNA TASANDIL

- valdade ülesed üritused, ettevõtmised ja vabatahtlik töö
- info kättesaadavus ja transpordiühendused, mis võimaldavad maakonnas liikumist
- sotsiaalselt aktiivse mehe kuvandi levitamine
- koolituste läbiviimise toetamine

RIIGI TASANDIL

- vähendada vanuselist diskrimineerimist
- soodustada meeste keskmise eluea ja tervena elatud aastate pikendamist
- kaaluda seadusega töönädala lühendamist
- toetada vanemate meeste töötamist ja aktiivset tegutsemist
- vähendada sotsiaalset osalemist soodustavate organisatsioonide konkureerimist, looma tingimusi nende omavahelise koostöö arendamiseks
- suurem rahaline toetus kiiremini vananeva elanikkonnaga KOVidele
- rahastada vanemate meeste üksildust ennetavate ja leevendavate teaduspõhiste programmide ja sekkumiste väljatöötamist ja rakendamist

TEHISINTELLEKTI SOOVITUS

- Luua mentorlusprogramme

kasutada vanemate meeste kogemusi ja teadmisi, kaasates neid mentorlusprogrammidesse noorematele või teistele vanematele inimestele.

TÄNAN!

Olga.Lupanova@tlu.ee

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste
instituut